

Rotterdam Vakmanstad en de (vrouwelijke) tweedekansers

De eerste onbestemde stappen op de arbeidsmarkt

Bij hun overstap van het onderwijs naar de arbeidsmarkt hadden zij geen beroepsideaal of ze hadden geen idee hoe ze die konden realiseren. Daarin verschilden ze niet van heel veel leeftijdgenoten, maar een aantal omstandigheden maakten het voor deze meisjes/jonge vrouwen extra moeilijk om zichzelf als potentiële vakvrouw te zien:

- beperkte netwerken in en kennis van opleidingsmogelijkheden en de arbeidsmarkt, waardoor een bijbaantje bij Bas en McDonald uiteindelijk een baan wordt
- keuzebeperkingen en bewegingsvrijheid die door de ouders en hun sociale omgeving werden opgelegd
- beperkte mogelijkheden door laag (Nederlands) opleidingsniveau en onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal
- trouwen en kinderen krijgen en verzorgen gaan voor, zowel mentaal als praktisch; als expliciete of impliciete keuze

De herstart in kleine stapjes

Deze vijf vrouwen zijn een bijzondere groep: ze hebben duidelijk ambities en kwaliteiten en veel discipline en doorzettingsvermogen. Desondanks moeten ze nog heel veel stapjes zetten voordat ze beroepsmatig op hun (onzekere!) plek zitten. Hoe ging het en wat hielp?

- via vrijwilligerswerk naar (tijdelijk) werk
- veel kleine stappen vooruit
- educatieve route: diploma's stapelen
- hulp en stimulans van (buurt)professionals die hun kwaliteiten (h)erkennen (andere kant van het verhaal: blijkbaar moet eerst iemand het tegen hen zeggen)
- gebruik van doelgroep-specifieke stimuleringsmaatregelen: werktoeleidingstrajecten, vergoeding studiekosten, economische kanszone
- praktische en morele steun van echtgenoot, ook voor oplossen van combinatieproblemen
- voorkeur voor werk waarin ze iets kunnen betekenen voor mensen waarmee ze zich verwant voelen: vrouwen, landgenoten, immigranten, lageinkomensgroepen, de buurt
- Ze willen graag helpen en voelen zich rolmodel
- ondanks druk bestaan combineren ze werk met vrijwilligerswerk waarin ze die betrokkenheid extra kunnen tonen
- qua type werk wordt het vaak iets dat in het verlengde ligt van hun bezigheden als (huis)vrouw-moeder.

Belemmeringen voor immigrantenvrouwen om zich verder te ontwikkelen

Zij willen andere vrouwen verder helpen, maar zien ook belemmeringen, veroorzaakt door Nederlandse wetgeving, door de sociale omgeving en door de vrouwen zelf.

- Door de geringe bijverdienmogelijkheden zitten er geen tussenstappen tussen leven van een bijstandsuitkering en een volledige werkweek.
- Mensen met een bijstandsuitkering mogen geen lange en hoge opleiding volgen
- Vrouwen zonder uitkering (de zgn Nuggers) hebben vaak geen toegang tot werktoeleidingstrajecten.
- In een gezin dat moet leven van één modaal salaris blijft geen geld over om een studie te bekostigen. Een 30plusser krijgt geen studiefinanciering meer
- Financiële afhankelijkheid: wie maakt de keuze voor een nieuwe oude auto of een studie?

- De papierwinkel en bureaucratie vormen obstakel om stappen te zetten richting een zelfstandige onderneming, zeker als daar het taalprobleem bij komt
- In de sector waar deze vrouwen (graag) werken wordt het werk vaak vrijwillig, in projectaanstellingen en in tijdelijk dienstverband gedaan
- Weinig stimulering of regelrechte tegenwerking van echtgenoten die zelf werkloos of ambitieeloos zijn
- De roddelmannen in de koffiehuisen
- Laag opleidingsniveau en problemen met de Nederlandse taal
- Mentaliteit/houding van de vrouwen zelf: gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef, zelfstandigheid, doorzettingsvermogen, discipline, zelfvertrouwen, durf en moed.

Ondersteuning van ontwikkeling tot vakvrouw

Antwoorden op de vraag hoe vrouwen ondersteund kunnen worden om zich te ontwikkelen tot vakvrouw putten zij uit hun eigen ervaringen en uit hun contacten en werk met vrouwen in de buurt.

- Hulp bij opzetten en doorzetten ondernemingen
- Creëren van tussenstappen door de bijverdien-mogelijkheden van bijstandsvrouwen op te rekken door hen uit te betalen in cursussen en coaching
- Taallesaanbod op maat
- Vergoeding opleidingskosten
- Vergroting opleidingsmogelijkheden voor vrouwen in de bijstand
- Vrijwilligerswerk en stageplekken in de wijk creëren gericht op het (zelf) ontdekken van talenten
- Met verplichten en belonen vrijblijvendheid bij de vrouwen zelf bestrijden
- Door hoge verwachtingen ('iemand die in je gelooft') zelfvertrouwen en prestatieniveau vergroten.
- Rolmodellen inzetten: gebruik maken van de wens van vrouwen om iets te betekenen voor 'eigen' mensen en de buurt
- De mannen aanspreken: de echtgenoten moeten er het belang van inzien en hun vrouwen moreel en praktisch ondersteunen
- De mannen activeren: sommige echtgenoten moeten geactiveerd en ondersteund worden om zichzelf te ontwikkelen. En daarmee ook los te komen van het koffiehuisenroddelcircuit

Een stapje verder of een brug te ver

Wat deze vijf vrouwen niet voorstellen, is uitbreiding van het arbeidsmarktperspectief richting technische, administratieve en zakelijke beroepen in de bouw, haven, het verzekering- of telefoniewezen. Dat zou de stap te groot maken. Dat kan wel zo zijn, maar nu blijven veel vrouwen na alle moeite die ze gedaan hebben, vastzitten in beroepen en bezigheden die heel dicht bij hun dagelijks leven als huisvrouw/moeder zitten (zitten hun talenten daar wel?) en in werksectoren met beperkte arbeidsmarktperspectieven. De vraag is of de stap naar ander werk en werksectoren niet verkleind kan worden door van de andere kant (de bedrijfssector) de afstand te verkleinen. Dat geldt trouwens ook voor een andere traditionele vrouwensector: de zorg. Dus er moet voor gewaakt worden dat er alleen stageplekken gecreëerd worden in buurtinstellingen in de sociale sector zoals nu vaak het geval is.

En verder zou er echt iets moeten verbeteren aan de beroepskeuzebegeleiding in het voortgezet onderwijs, van VMBO tot HAVO/VWO. Enkel stages organiseren, is te weinig. De leerlingen moeten ook leren nadenken en fantaseren over hun kwaliteiten, interesses, in relatie tot hun (professionele) toekomst. Niet omdat loopbanen idealiter in een rechte lijn moeten lopen, maar wel omdat er nu veel tijd, geld, energie en inspiratie verloren gaat.